

Vrtimo globus

Luksuzne križarke in Združeni narodi

Cena nočitve na razkošni potniški ladji Sea Voyager, zasidrani v glavnem mestu Haitija Port-au-Prince je ponavadi 150 ameriških dolarjev. Za člane misije ZN, ki pomagajo pri obnovi opustošene karibske države, je cena prostornih kabin s klimatskimi napravami, zajtrkom in večerjo samo 40 dolarjev na noč. Zamisel vodilnih pri misiji ZN, da na potniških ladjah, kot je Sea Voyager, njihovim uslužbenecem omogočijo nekoliko drugačen oddih od vsakdanjih tegob oživljanja popolnoma uničene države in njene infrastrukture, je deležna številnih očitkov in sumničavosti tamkajšnjega prebivalstva. Eden izmed lastnikov tamkajšnjega hotela je osebeje ZN na ladjah, ki menda celo prireja divje nočne zabave, označil za potrditvev pogosto negativnega mnenja, ki ga imajo domačini do mednarodne človekoljubne misije. »Na potniških ladjah bi morali nastaniti begunce, razen, seveda, če ZN niso mnenja, da so člani njihove misije boljši od domačinov,« je pogodrnjal eden izmed tamkajšnjih beguncev uničujočega potresa. Odgovorni pri ZN pa zatrjujejo, da so ladje tam na izrecno zahtevo udeleženk misije odpravljanja posledic potresa, saj so te zahtevale predvsem varno nastanitev za svoje osebeje.

Okoljevarstvenemu aktivistu grozi ječa

Verjetno si aktivist in kapitan okoljevarstvenega katamarana Ady Gil, ki je februarja lastnoročno izpeljal desant na japonsko kitolovko Shonan Maru II, takrat ni mislil, da mu bo kmalu zatem zaradi suma povzročitve telesne poškodbe grozila zaporna kazen od treh do petnajstih let. Peter Bethune je namreč po vkrcanju na japonsko ladjo od kapitana zahteval odškodnino za uničeni katamaran in prevzem odgovornosti za ogrožanje življenj njegovih kolegov, ki so skoraj utonili v trku katamarana z japonsko ladjo mesec prej. Japonski pristojni organi so štirinštridesetletnega Bethuna po spodletlem poskusu civilnega aresta kapitana japonske kitlovke, v katero naj bi pred vkrcanjem vrgel steklenico kisline, s katero je poškodoval enega izmed članov posadke, pridržali in izročili tokijskemu tožilstvu. Poleg tega so predstavniki japonske obalne straže tožilcem predlagali še ovadbo zaradi suma nezakonitega oviranja trgovine, nošenja orožja (Bethune je menda svoje terjatve do kapitana podkrepil z nožem) in uničevanja tuje lastnine. Zaradi nedovoljenega vkrcanja na kitolovko mu grozi triletna zaporna kazen, medtem ko ga lahko potrjen sum povzročitve telesne poškodbe stane kar petnajst let ječe. Če člana militantne okoljevarstvene skupine Sea Shepherd Conservation Society spoznajo za krivega oviranja trgovine in povzročitve telesne poškodbe, je to lahko pomemben mejnik v desetletja tajajočih spopadih med aktivisti in japonskimi kitolovci.

Seznam najhujših nočnih mor

Padec v brezno, beg pred zasledovalci, občutek, da moramo pobegniti, a se ne moremo premakniti – to so najpogostejše more Nemcev, ugotavlja raziskovalna skupina osrednjega nemškega inštituta za duševno zdravje v Mannheimu v reprezentativni študiji, v katero so vključili 2014 ljudi. Enajst odstotkov udeležencev je priznalo, da ima nočne more nekajkrat na leto, 0,6 odstotka pa jih te muke doživlja večkrat na teden. Psiholog Michael Schredl, ki je vodil raziskavo, opozarja na vpliv medijev: kar 19 odstotkov vprašanih je v sanjah podoživelo prizore iz grozljivk ali kriminalk, poroča *der Spiegel*.

Sudoku

	1	6				5	
7	2		1				4
	3		4		6		1
2					9		
						6	3
9			3	1	7		
		4		2		8	7
		7		3	4		9
		2		9			1

Mrežo izpolnite tako, da v navpičnem stolpcu in vodoravni vrstici le enkrat uporabite vsako številko od 1 do 9. Enako velja za vsakega od malih kvadratov 3 x 3. Možna rešitev je vedno le ena. Nobena številka se torej v vrstici, stolpcu ali malem kvadratu ne sme pojaviti dvakrat.

1	8	7	8	6	4	2	5	9
6	9	2	7	5	9	4	8	1
4	8	5	1	2	9	7	6	3
7	2	8	4	1	5	9	6	3
5	6	9	5	7	2	1	4	8
5	4	1	6	9	8	6	7	2
2	1	4	9	8	7	6	5	3
9	7	6	5	3	1	8	2	4
8	5	9	2	4	6	9	1	7

Anekdota

Nekega dne je uveljavljeni nemški kirurg Carl Thiersch (1822 do 1895) ravno končal amputacijo pacientu je odrezal nogo. Tedaj je nepričakovano vstopil pruski kralj, ki je bil na obhodu po bolnišnici. Ko je opazil, da je operacija ravno končana, je razočarano rekel: »Škoda! Prišel sem predvsem s tem namenom, da bi videl, kako operirate.« Thiersch se je monarhu priklonil in se mu ponudil: »Želi vaše veličanstvo, da pacientu odrežem še drugo nogo?«

PIŠEM DNEVNIK – S54KM (Miha Kavčič) vpisuje vzpostavljeno zvezo v radioamaterski dnevnik.

KLUBSKI NABIRALNIK – Kartice, ki so zadnje čase priromale do gorenjevaških radioamaterjev.

V prostorih radiokluba S53DGM z radioamaterji S57PZ, S56WDN in S54KM

Ali radioamaterji še danes komunicirajo v morsejevi abecedi? – Zakaj radioamaterske kartice do naslovnikov potujejo več let? – Kaj potrebujejo, da vzpostavijo radijsko povezavo? – Kje se v dobi računalnikov in mobilnih telefonov skrivata čar in smisel radioamaterstva?

Najprej prevod naslova, ki ga ta trenutek najbrž razumejo le radioamaterji: v prostorih Radiokluba Marmor Hotavlje smo se pogovarjali z izkušenim Zvonetom Pivkom, predsednikom kluba Dejanom Novakom in začetnikom Miho Kavčičem. Poleg njih je v klubu, ki iz Gorenje vasi zajema vse radioamaterje v Poljanski dolini, še ducat navdušencev nad to obliko komunikacije, ki se danes, ko smo bliskovito povezani z računalniki in mobilnimi telefoni, zdi kot iz nekega drugega časa. A, kot že v začetku našega pogovora srhljivo misel izreče S57PZ (Zvone Pivk), kaj bi se zgodilo, če bi nedadoma utihnil mobilni telefoni in bi se sesul še internet? Strinjamo se, da bi bila v takem apokaliptičnem trenutku pomoč radioamaterjev, ki za komuniciranje potrebujejo le anteno in nekaj malega energije, neprecenljiva.

Trojica, ki svoja radioamaterska imena, kot tudi vsi v Sloveniji, začneja s S5, se hitro opraviči za utesnjenost in nered v klubskih prostorih, ki so za zdaj še v nekdanji osnovni šoli. To bodo kmalu porušili, zato se bo klub z vsemi aparaturami vred najbrž preselil na drugi breg Poljanske Sore, v prostore nekdanjega zdravstvenega doma. A zdajšnji prostori Radiokluba Marmor Hotavlje so pravzaprav pristni, prežeti z duhom nekega odhajajočega časa. V stavbi, kjer je razsvetljava bolj redka, vrata in okna zastarela ter prostori že večinoma izpraznjeni, edino delujočo sobico prijetno greje plinska peč. Na osrednji, nekoliko razpokani steni so diplome, ki jih je radioklub osvojil na številnih tekmovanjih, s poličke nas gledajo pokali.

»Različna tekmovanja imamo, skoraj vsak teden se najde kakšno; lahko so slovenska, evropska, svetovna. Potekajo na različnih frekvencah,« pojasni predsednik kluba. In kako sploh potekajo takšna tekmovanja? »Ko so tekmovanja, gremo na našo tekmovalno lokacijo, ki jo imamo v Stari Oselici, torej nad Poljansko dolino. Te lokacije so praviloma nekoliko višje, saj je tam manj motenj in tudi hribov ni, ki največkrat, a tudi to ni nujno, motijo komunikacijo,« pojasni S56WDN alias Dejan Novak. Na Oselici imajo naši sogovorniki poleg antene postavljeno še prikolico, v kateri med tekmovanji preživijo od pet do osemindeset ur, kolikor pač traja

tekmovanje. Zmaga tisti, ki v najkrajšem času vzpostavi največ najdaljših zvez. Število zvez je odvisno od frekvence, na kateri tekmovanje poteka, najboljši pa jih lahko vzpostavijo tudi nekaj tisoč.

Poleg števila zvez na tekmovanih radioamaterji štejejo še kartice. Ko vzpostavijo zvezo z oddaljenim radioamaterjem v Afriki, Avstraliji, Iraku, na Novi Zelandiji ali pač v sosednjem kraju, si sogovornika imenjata. Potem včasih po navadni, pogostejše pa po radioamaterski pošti do sogovornika roma radioamaterska kartica. Radioamaterska pošta si utegne vzeti kar precej časa, saj mora radioamater svojo kartico odnesti na državno zvezo radioamaterjev, od koder zbrane kartice posredujejo tuji zvezi. In ker skoraj nihče ne nese kartic na zvezo radioamaterjev vsak dan, zveza pa lahko tudi enkrat na leto v daljino ali bližnjo deželo pošlje zbrane kartice, včasih traja pet ali nemara celo deset let, da kartica priroma do radioamaterja. A ravno v tem je čar, se strinjajo naši sogovorniki. V dobi interneta si lahko radioamaterji posredujejo tudi elektronske kartice, a to, kakopak, ni tisto pravo. »Takšne kartice so brez šarma, kar malo brez zveze se mi zdijo,« prizna S57PZ (Zvone Pivk).

Radioamaterska kartica je lahko prazno bela z natisnjenimi črkami ali pisana, na njej je lahko idilična pokrajina, ljubka žival, brhko pomanjkljivo oblečeno dekle ali kaj

malce manj izvirnega, denimo klasična slovenska družinska hiša ali brkati gospod s slušalkami na ušesih, fotografiran pred vsemi svojimi napravami za vzpostavljanje stika s svetom. Koliko takšnih kartic že imajo? »Uh, veliko,« je skromen najbolj izkušen med našimi sogovorniki. Koliko je to, sto? »Na tisoče,« med smehom, ki ne zajame le piščoče, po že S57PZ (Zvone Pivk) in doda, da je že v osemdesetih, ko se je začel ukvarjati z radioamaterstvom, po domovini in v tujino poslal dva tisoč svojih kartic. Ko dobiš kartico, v dnevniku vzpostavljenih zvez, ki jih vsak radioamater pridno beleži, z velikim užitkom obkljukaš še zadnje polje, ki označuje papirnato potrditev zveze.

A radioamaterstvo je veliko več kot zgolj nabiranje diplom, pokalov in kartic, se strinjajo naši sogovorniki. »Vsa sredstva za komuniciranje, ki jih uporabljamo v vsakdanjem življenju, so se začela razvijati prav v radioamaterskih krogih,« je prepričan najbolj izkušen radioamater v Poljanski dolini. Pred desetimi, dvajsetimi leti, ko mobilnega telefona ni imel v žepu vsak mulec, je bilo radioamaterjev, pravi S57PZ (Zvone Pivk), veliko več, saj so posamezniki

za hitro komuniciranje uporabljali kar radijske zveze.

Poleg radijskih zvez, ki sogovorniku prenašajo govor, pa radioamaterji še danes uporabljajo tipkalo za oddajanje morsejeve abecede. Telegrafija, v mednarodnem radioamaterskem jeziku imenovana CW (continuous wave), je koristna predvsem takrat, ko želijo radioamaterji vzpostaviti dolgo zvezo. Če se hočejo povezati z nekom iz Avstralije, bodo to veliko lažje storili s sistemom kratkih in dolgih piskov, saj bi se na tako dolgo razdaljo zaradi kopice šumov, ki obdajajo zemljo, besede že davno zbrisale in izgubile. Piski pa so bolj vztrajni oziroma prodorni, pojasni izkušen radioamater S57PZ (Zvone Pivk).

In če ima izkušeni radioamater v svoji zbirki več kot 15.000 kartic, koliko jih je potem poslal S54KM (Miha Kavčič), ki se z radioamaterstvom ukvarja kakšno leto? »Še nobene. Moje kartice so v izdelavi,« prizna radioamaterski novinec in s tem pojasni tudi del zgodbe o desetletnem čakanju na kartico. Dvajsetletni mladenič, ki se je z radioamaterstvom začel ukvarjati zaradi navdušenega prijateljevega pripovedovanja, še doda, da je že vzpostavil kakšno daljšo zvezo, saj je govoril s kolegom v Južni Ameriki.

In kaj moraš imeti, da lahko nekoča pokličеш po radijski zvezi, izkušnje, srčno ali kaj tretjega? »Izkušnje niti niso najpomembnejše. Treba je imeti predvsem srečo, saj mora med tvojim klicem na drugi strani sedeti sogovornik. Oba morata imeti dobro

opremo, a tudi to ni vse. Vremenske razmere morajo biti ugodne, in ko se vse to pokrije, je dolga zveza tu,« splet različnih dejavnikov, ki vplivajo na uspešno vzpostavljeno zvezo, opiše predsednik S56WDN (Dejan Novak).

Sicer pa znanje in tehnologija, ki ju imajo radioamaterji, prideta prav tudi pri različnih dogodkih v Poljanski dolini. Na eni od športnih prireditvev na strmem terenu, ki ni pokrit s signalom mobilnih operaterjev, so na cilju zaman čakali enega od tekmovalcev. Šele po pol ure so ga začeli iskati in pozneje ugotovili, da je med potjo padel in se poškodoval. Če bi prej vedeli za nesrečni dogodek, bi mu lahko prej pomagali, in tudi zato so zdaj radioamaterji ob vsaki zahtevnejši progi v teh krajih, pa naj bo to tekma v gorskem kolesarjenju, Slajkatlonu ali v teku na Blegoš, Organizatorjem lahko sproti sporočajo, kaj se dogaja na terenu. Radioamaterji v Poljanski dolini se že zdaj pripravljajo na majski tek na Blegoš, ki so ga s svojimi storitvami obogatili tudi lani. »Pri lanski dirki na Blegoš smo spremljevalni avto opremili s sistemom APRS, ki je sproti oddajal signal, ta pa se je risal v zemljevid. Tako smo v vsakem trenutku vedeli, kje so tekmovalci in kako hitro se pomikajo,« je prenos radioamaterskega znanja v prakso pojasnil predsednik Radiokluba Marmor Hotavlje.

V gorenjevaškem radioklubu bi zaman iskali radioamaterke in tudi v Sloveniji žensk, ki bi se ukvarjale z radioamaterstvom, in na pretek. »Še nobene nismo imeli v svojih vrstah, pa ne vemo, zakaj,« se na koncu našega pogovora namuznejo naši sogovorniki.

Besedilo in fotografije
ŠPELA ŽABKAR

VINKO MÖDERNDORFER

24.

Opoldne nekega dne

Dorian stoji pri oknu in gleda na ulico. Govori z mano, ne da bi me pogledal. Kako sovražim to! To, da jo misliš pofukati ... Namenoma kar naprej uporablja to besedo. Ne da mi gre na bruhanje ... To me sploh ne moti ... Privoščim ti jo. Res! Od srca! In, brez skrbi, Janja ne bo nikoli izvedela. Zdaj se obrne proti meni. Ne vidim mu obraza. Svetloba z ulice, ki mi žari v hrbet, je premočna. Njegov obraz je v mraku. Temna, skoraj grozljiva maska na njegovem obrazu ... Tako stoji pred mano, moj nekaj minut mlajši dvojček, moja demonska druga polovica, in mi pere možgane ... Gre mi samo zato, da bi se hitro končalo Pofukaj jo in adijo! Punca dela samo škodo. Potrebujemo dobro tajnico, ne pa zmedene falirane študentke slavistike, ki ne zna poslat normalnega e-maila, ne da bi imela pri tem literarnih ambicij. Zdaj tudi jaz vstanem. Brada

se mi trese. Razburjen sem. Ne vem, zakaj tako uživa, da pred mano žaljivo govori o Ireni. Sam ni v življenju nikoli prebral več kot naslove v športnih novicah. Kadarkoli sem mu dal kakšno knjigo, je samo zamahnil z roko. Knjiga Bonton za vsak dan bi mu prav prišla. Ne vem, kaj naj mi rečem. Nekako je to, kar govori, res. Ampak naučil jo bom! Hočem! Postala bo dobra tajnica in potem jo bom poslal študirati! Moja hči je odrasla, sin se še išče ... Zapustila sta me. Najbrž sem bil slab oče. Nisem vedel, kako. V času njunega odrasčanja sem gradil to podjetje, nisem imel časa. Potrebujem nekoča, ki me potrebuje! Janja se je pritožila, ježno rečem, da bo našel nekaj zlobnega, nekaj, kar me bo razorožilo. Telefon zazvoni. Planem in dvignem slušalko. Zaslišim težko dihanje in hropenje ... Mama! Je vse v redu ...? Srce mi začne močno razbijati. Slabo mi je ... se oglasi slaboten mamin glas na drugi strani.

Pokličem rešilca? vprašam in razmislim, koliko je številka nujne pomoči, ali pa bi bilo mogoče bolje, da bi prej poklical njeno zdravnico ... Ne, ni treba, ne ... Res ne ... reče mama. Obljubil si, da boš prišel ... Saj boš prišel? Oddahnem si. Očitno ne gre za kaj hujšega. Seveda pridem, rečem z olajšanjem. Na drugi strani mama spet normalno zadiba. Ne pozabi iti v lekarno ... Nasmehem se. Ne bom. In pogledam brata, ki ravnodušno stoji zraven. Rada te imam, še reče mama in odloži slušalko. Moja mama me ima rada, pomislim in v telesu začutim prijetno toploto. Srce se mi umiri. Pogledam Doriana: Ne boš vprašal, kdo je bil? Dorian odkima. Nisem tako butast, da ne bi vedel, kdo vsak dan najmanj dvakrat umira. Cinik! Moj brat je včasih takšen cinik! Ne morem verjeti, da naju je rodila ista mati, rečem očitaže, on pa bruhne v smeh: Kaj, a se ne spomniš? Po obrnzu me popikajo drobne kapljice njegove sline. Ne vem, zakaj sva tako različna! Drugi dvojčki so si podobni ... rečem sam zase, ona pa stopi k meni in me pokroviteljsko potreplja po ramenu: Bratec moj dragi ... Ni bilo mogoče, da bi bila enaka ... Ti si že v trebuhu pojedel vso hrano. Jaz sem padel iz mame vese shiran ... Dragi bratec, jaz sem bil samo za zraven. Ne vem, naj mu pramažem klofuto

ali naj ga objamem ... Kar gledam njegov simpatičen, hudomušen, hudoben, nagajiv, tečen, temačen, demoničen obraz, ki me zvedavo gleda, kot da ga zelo zanima, kaj bom storil. Veš, kaj ... rečem. Z ustnicami naredi grimaso in odkima. Jaz sem pojedel vso hrano, ti pa si vase spravil vse slabe lastnosti, ki bi morale biti razdeljene medoba ... Bratec Dorian cmokne z ustnicami, oči mu živignejo navzgor, kot da razmišlja in tehta moje besede, potem pa reče: A veš, da imaš prav. Tudi jaz priklimam. Vse, kar je bilo dobrega je šlo vame, vse slabo pa vate, rečem in zavrtam s prstom v njegove prsi. In zato te imam neskončno rad, dragi bratec, še rečem in ga objamem. Objameva se. V objemu sva eno. Dve telesi, dve duši v enem. Če bi kdo odprl vrata in naju videl tako objeta, pa ne bi vedel, da sva brata dvojčka, bi si lahko mislil marsikal. Telefon zazvoni. Reši naju iz objeme. Nekako greva narazen, ne da bi se pogledala v oči. Malce zadrege je bilo kljub vsemu ... Dvignem slušalko. Kje neki! Skoraj tečno vzkliknem. V Biroju! Pa ti? Janja se na drugi strani zahihita: Ne boš verjel, ko si šel v Biroj, sem zlezla še malo v posteljo in sem zaspala. Do zdaj sem spala.

© Cankarjeva založba